

The development of Czech orthography as seen in broadside ballads published by the Olomouc and Brno printing houses of the 17th and 18th centuries.

The contribution deals with the development of those orthographic phenomena, whose development in the 17th and 18th centuries has not been yet described properly, as the material base of Porák's (1983) major work devoted to the development of the Czech orthography of the humanist period ends in the first third of the 17th century.

The present paper focuses on those (selected) orthographic phenomena that were not systematized by the Bohemian Brethrens' spelling rules¹ and thus show considerable variation in the prints of the 17th and 18th centuries:

- competition among <ie> vs. <j> vs. <ij> as a graphical symbol for / i: /,
- competition among <uo> vs. <ů> vs. <ú> vs. <ú> as a graphical symbol for / u: /,
- competition of allographs for consonants: <ḡ> vs. <b> for / b / and <h> vs. <χ> for / h /,
- competition between allographs <l> vs. <ł> for / l / ([l] - [ʎ]?),
- competition <š> vs. <ls> vs. <lf> vs. <š> for / š /,
- <ě> marked as a ligature <pě>, <tě> etc.
- distribution of i-graphs after / š /.

The analysis is based on complete transliterations of nearly 30 prints of broadside ballads published in the Olomouc and Brno printing houses from the mid-17th century to the 70ies of the 18th century (J. Arnolt, F. Hirnle, J. J. Ettel, J. J. Kylian, M. Hradecký, F. I Sinapi, E. Svoboda, Svoboda's Heirs). The transcriptions are compared with the orthographic explanations contained in grammars and spelling manuals of the given period.

We set to describe the distribution of these phenomena, including their frequency, and, based on these distributions, we want to determine:

1. what is stabilized in the spelling of the given printing houses
2. what is a custom (norm) of a particular printing house,
3. what are the appearing long-term trends.

References

- Fidlerová, A. 2009. Ke vztahům mezi písařským a tiskařským pravopisným územ v raněnovověkých rukopisech. *Bohemica Olomucensia – Linguistica Juvenilia* 1 (3), 40–47.
- Gebauer, J. 1963. Historická mluvnice jazyka českého. Díl I. Hláskosloví. 2. vyd. Praha.
- Komárek, M. 2012. *Dějiny českého jazyka*. Brno.
- Kosek, P. 2017. *Bratrský pravopis*. In Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.) *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha.
- Koupil, Ondřej. Alphabetum Boëmicum (1718): slabikář pro učené. *Listy filologické* 136 (3-4), 2013, 365–382.

---

¹ The Bohemian Brethren's spelling rules (the original Czech term is 'bratrský pravopis') is a Middle Czech orthographic system established in the second half of 16th century and used mainly in printing, therefore, it is sometimes called printers' spelling rules ('tiskařský pravopis'). For more details, see Kosek 2017.

- Koupil, Ondřej. 2015. Konvence a experiment: Rosova pravidla českého pravopisu. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica. Slavica Pragensia* 42(3), 93–104.
- Lamprecht, A. – Šlosar, D. – Bauer, J. (1986). *Historická mluvnice češtiny*. Praha.
- Porák, J. 1983. *Humanistická čeština. Hláskosloví a pravopis*. Praha.
- Šefčík, O. 2017. Alograf. Graf. Grafém. Grafémika. In Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.) *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha.
- Šlosar, D. – Večerka, R. – Dvořák, J. – Malčík P. 2009. *Spisovný jazyk v dějinách české společnosti*. Brno.
- Trávníček, F. 1935. *Historická mluvnice československá*. Praha.
- Vašák, P. 1993. *Textologie. Teorie a ediční praxe*. Praha.
- Vintr, J. 2001. *Das Tschechische: Hauptzüge seiner Sprachstruktur in Gegenwart und Geschichte*. München.
- Voit, P. 2006. *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. Praha.
- Voit, P. 2011a. Tiskové písmo Čech a Moravy první poloviny 16. století. *Bibliotheca Strahoviensis* 10, 105–202.
- Voit, P. 2011b. Udržet pravý okraj stránkové sazby (od literární historie k samostudiu). *Česká literatura* 59 (2), 242–260.
- Vykypělová, T. 2013. *Wege zum Neutschechischen. Studien zur Geschichte der tschechischen Schriftsprache*. Hamburg.

Grammars and language reference books of the researched period

BenGram	<i>Matouš Benešovský zvaný Philonomus. Grammatica Bohemica. Knížka slov českých vyložených</i> . Koupil, O. (ed.) 2003. Praha.
BlahGram	<i>Grammatica česká J. Blahoslava</i> . Čejka, M. – Šlosar, D. – Nechutová, J. (eds.) 1991. Brno.
DolGram	Doležal, Pavel. 1746. <i>Grammatica Slavico-bohemica</i> . Bratislava.
DrachGram	Drachovský, Jan. 1660. <i>Grammatica Boëmica in V libros divisa</i> . Olomouc.
JandGram	Jandit, Václav. 1704. <i>Grammatica linguae Boëmicae, methodo facili</i> . Praha.
KonstLim	Konstanc, Jiří. 1667. <i>Lima linguae Bohemicae. To jest: Brus jazyka českého</i> . Praha.
NámGram	Optát, Beneš – Gzel, Petr – Philomathes, Václav. 1533. <i>Grammatyka česká v dvojí stránce. Náměšť nad Oslavou</i> .
NudGram	Benedikt z Nudožer, Vavřinec. 1603. <i>Grammaticae Bohemicae [...] libri duo</i> . Praha.
PohlGram	Pohl, Jan Václav. 1764. <i>Grammatica linguae Bohemicae, oder die böhmische Sprachkunst</i> . Wien.
RosaČech	Rosa, Václav Jan. 1672. <i>Čechořečnost seu Grammatica linguae Bohemicae</i> . Praha.
Štejžáč	Štejer, Matěj Václav. 1668. <i>Žáček aneb Výborně dobrý způsob</i> . Praha.